

CAMELS DEĞERLENDİRME SİSTEMİYLE KATILIM BANKALARININ FİNANSAL PERFORMANSLARININ TOPSİS YÖNTEMİYLE ANALİZİ

ANALYSIS OF THE FINANCIAL PERFORMANCES OF THE PARTICIPATION BANKS WITH CAMELS EVALUATION SYSTEM BY TOPSIS METHOD

Doç. Dr. Tunga BOZDOĞAN

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü,
Eskişehir / TÜRKİYE, ORCID: 0000-0002-1651-9865

Öğr. Gör. Behlül ERSOY

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Pazaryeri Meslek Yüksekokulu, Bankacılık ve Sigortacılık,
Bilecik / TÜRKİYE, ORCID:0000-0003-2498-2988

Öğr. Gör. Mehmet KAYGUSUZ

Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Simav Meslek Yüksekokulu, Bankacılık ve Sigortacılık,
Kütahya / TÜRKİYE, ORCID:0000-0001-5517-580X

ÖZET

Günümüzde finansal sistemlerin en temel unsurlarından birisi bankalardır. Bankaların mali yapılarının doğru ve güvenilir bir biçimde ölçülüp, değerlendirilmesi ve elde edilen sonuçların sağlıklı bir biçimde analiz edilerek ilgili bilgi kullanıcılarına sunulması gerekmektedir. Çalışmada, geleneksel bankalarda sıklıkla kullanılan CAMELS değerlendirme sistemi bileşenleri kullanılarak dünyada ve Türkiye’de giderek artan bir yere sahip olan katılım bankalarının finansal performanslarının TOPSİS yöntemiyle analizi yapılmaya çalışılmıştır. Bu çerçevede Türkiye’de faaliyet gösteren iki kamu ve üç özel sermayeli katılım bankasının beş çeyrek dönem verileri kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda her bir katılım bankasının bireysel finansal performans değerleri bulunmuş ve diğer katılım bankalarının değerleriyle karşılaştırılarak başarı sıralaması yapılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Katılım Bankası, Finansal Performans, CAMELS, TOPSİS Yöntemi.

ABSTRACT

Nowadays, banks are the one of the most fundamental elements of the financial systems. The financial structures of banks should be measured and evaluated accurately, and the results should be analyzed salubriously and presented to the relevant users. In the study, analysis of financial performances of participation banks -which have ever-increasing mark in Turkey and the world is made with TOPSIS method and by using components of CAMELS rating system which is commonly used for conventional banks. In this context, five-quarter data of two public and three private equity participation banks operating in Turkey are used. As a result of this analysis, the individual financial performance values of each participation bank are found and a success rating is made by comparing them to the values of other participation banks.

Keywords: Participation Bank, Financial Performance, CAMELS, TOPSIS Method.

1. GİRİŞ

Dijitalleşme ve hızlı teknolojik gelişmeler, sermaye hareketlerinin serbestleşmesi ve bu gelişmelerin ışığında küreselleşen ekonomiler birbirine daha bağımlı hale gelmiştir. Bu gelişmeler, dünyanın makro

anlamda refah seviyesini arttırdığı gibi zayıf ekonomilere sahip ülkeleri de mikro anlamda tehdit etmeye başlamıştır. Bu durum, özellikle 1929 Büyük Buhranı ile başlayan ve tüm dünyayı etkisi altına alan bir dizi finansal krizle yüzleşmemize de sebep olmuştur. Bu finansal krizlerin büyük ekonomik maliyetleri olmuştur. Yıkıcı ekonomik maliyetlerinin yanında sosyolojik ve toplumsal karşılığı olan finansal krizlerin sebepleri birçok çalışmaya da konu olmuştur. En son yaşanan 2008 küresel finansal krizinin sebep olduğu sorunlar, sistematik açıdan önemli olan kurumların finansal sistemi oluşturan diğer taraflara riskin sıçramasına ve uluslararası işlemler yapabilen, işlem hacmi yüksek olan bankaların sebep olması, çalışmalarında bankalar üzerinde odaklanmasına sebep olmaktadır (Saçcı, 2014: 10). Finansal istikrarın bozulmaması ve olası bir finansal krizle karşılaşılmasına için güçlü bir bankacılık sistemine gereksinim olmaktadır. Bu bağlamda, bankaların performansı ve verimliliği mercek altına alınmıştır. Bununla sağlanabilmesi için bankaların performansının ölçülerek sürekli denetlenebilmesi ve sağlıklı analizlerin yapılması gereklidir. Bu bağlamda, başta akademisyenler olmak üzere düzenleyici ve denetleyici otoriteler bankaların uzaktan denetimi ve analizi için bir takım yöntemler geliştirmiş ve geliştirilmeye devam etmektedirler. Literatür araştırması yapıldığında, bankaların finansal performansı CAMELS değerlendirme sistemi ile birçok defa incelendiği görülmüştür. Bu çerçevede çalışmada bankaların finansal performansını değerlendirmek için literatürde sıklıkla kullanılan CAMELS değerlendirme sisteminin altı ana bileşeni ve bu ana bileşeni oluşturan on sekiz alt bileşeni ele alınarak kullanılmıştır.

Finansal sistemin önemli bir tarafı olan bankacılık sektörü sadece geleneksel bankacılık sektöründen oluşmamaktadır. Başta müslüman ülkeler olmak üzere daha birçok ülkede faize duyarlı önemli oranda mevduat sahibi ve fon arz eden taraf bulunmaktadır. Bu kesimlerin sahip olduğu kaynaklar da güçlü bir ekonomik sistem için oldukça önemlidir. Faizsiz bankacılık, İslami bankacılık veya Türkiye’de katılım bankacılığı olarak adlandırılan alternatif bankacılık sistemi gün geçtikçe gelişmektedir ve önemini arttığı görülmektedir. Bu bağlamda, petrol zengini Körfez ve Orta Doğu ülkelerinin faize olan duyarlılığı dikkate alındığında, bu ülkelerde biriken sermayenin katılım bankacılığı aracılığıyla Türkiye ve diğer gelişmekte olan müslüman ülkeler için ne kadar önemli fırsatlar barındırdığı daha iyi anlaşılacaktır. Bu fırsatlar katılım bankacılığı sektörü büyüdükçe, geleneksel bankacılığa benzer şekilde, sistematik olarak tüm finansal sistemi etkilemeye başladığı görülebilecektir. Bu yüzden, geleneksel bankalarda olduğu gibi, katılım bankalarının da güçlü bir finansal performans göstermesi beklenilmektedir. Katılım bankacılığının Türkiye’de çok uzun bir geçmişe sahip olmamasına rağmen mevcut durumu ve potansiyeli dikkate alındığında katılım bankalarının finansal performansının araştırılması önemli olmaktadır. Bu bağlamda katılım bankalarının önemi dikkate alınarak çalışmada Türkiye’de faaliyet gösteren tüm katılım bankalarının finansal performansları değerlendirilmeye alınmıştır.

Çalışmada, öncelikle katılım bankacılığına ilişkin temel kavramlar kısaca açıklanmıştır. Sonrasında katılım bankacılığının dünyada ve Türkiye’deki durumu ve katılım bankacılığının gelişimi değerlendirilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın devamında banka finansal performans değerlendirme sistemlerine kısaca değinilerek çalışmanın değişkenlerinin seçiminde kullanılan CAMELS değerlendirme sistemi açıklanmaya çalışılmıştır. İlgili performans değerlendirme sistemine yönelik ayrıntılı literatür taraması yapıldıktan sonra uygulamaya geçilmiştir. Uygulamada, Türkiye’de faaliyet gösteren katılım bankalarının finansal performans değerleri, CAMELS bileşenlerinden oluşan beş çeyrek dönemlik verileri ile TOPSİS (Technique for Order Preference by Similarity to an Ideal Solution) Yöntemi kullanılarak sıralanmış ve elde edilen bulgular değerlendirilmeye çalışılmıştır.

2. KATILIM BANKACILIĞI

Faizsiz bankacılık, İslami bankacılık veya katılım bankacılığı -bu çalışmada terminoloji birliğini sağlamak için katılım bankacılığı kullanılacaktır-, İslami esaslara göre yapılan özellikle faiz hassasiyeti olan fon sahiplerine yönelik uygulamaya konulmuş bir bankacılık türüdür. Bu bankalar geleneksel bankaların vermiş olduğu başlıca hizmetleri gerçekleştiren kurumlar olup, fon arz edenlerden fon talep edenlere fonların faizsiz varlıklar aracılığıyla aktarılmasını sağlamaktadırlar (Goaied ve Sassi, 2010: 110). Katılım bankacılığının geleneksel bankacılığa bir alternatif olarak ortaya çıkmasındaki amaç ise İslami kurallara göre yasaklanan faize hassasiyeti olan tasarruf sahiplerinin atıl duran fonların finansal sisteme kazandırılmasıdır.

Katılım bankacılığında gerçekleştirilen işlemler, kar ve zarar paylaşımı ilkesine dayanırken, geleneksel bankacılıkta işlemler temelde faize dayalıdır (Batır, 2016: 77). Bunun yanında, katılım bankalarında tasarruf sahiplerine verilecek olan kar payları, toplanan fonlardan elde edilen karların dağıtımı ile

gerçekleşmektedir. Böylece katılım bankacılığında fon fazlası olan ekonomik birimlerle fon ihtiyacı olan ekonomik birimler arasında doğrudan bir ilişki kurulmaktadır. Bu işlem geleneksel bankacılıkta faizin dağıtımı ile gerçekleşmekte olup kredilerden toplanan faiz ile mevduata ödenen faiz arasında doğrudan bir ilişki bulunmamaktadır (TKBB, 2018a: 9). Katılım bankacılığı ayrıca geleneksel bankacılık hizmetlerinin birçoğunu vermesine ve geleneksel bankacılığa benzer yanlarının bulunmasına rağmen fon toplama ve fon kullandırma aşamalarında önemli farklılıklara sahip olmaktadır. Katılım bankacılığı faaliyetleri; fon toplama yöntemleri ve fon kullandırma yöntemleri temelinde iki başlıkta ele alınıp açıklanabilir.

2.1. Fon Toplama Yöntemleri

Faizsiz finansa dayanan katılım bankacılığı, geleneksel bankacılıktan fon toplama yöntemleri açısından ayrılmaktadır. Buna göre;

Cari Hesaplar: Türk Lirası veya döviz olarak açılabilen ve istenildiğinde bir sınırlama olmaksızın çekilebilen, karşılığında kar, faiz veya benzer bir bedel ödemesi yapılmayan hesaplardır (Takan ve Boyacıoğlu, 2011: 24).

Kar/Zarar Hesapları: Tasarruflarını kar/zarar hesabı bir diğer adıyla katılma hesabı açtırarak katılım bankasına yatıranlar, vadelerinin dolması sonucu ne kadar kar payı alacaklarını bilemezler. Bu durumda hesap sahipleri, açtırmış oldukları hesaba ilişkin, hem kara, hem de zarara katıldıkları için anaparalarını kısmen veya tamamen kaybedebilirler (Güney, 2014: 27).

2.2. Fon Kullandırma Yöntemleri

Katılım bankalarını, geleneksel bankalardan ayıran bir diğer önemli farklılık ise fon kullandırma yöntemleridir. Faizsiz işlemlere konu olan fon kullandırma yöntemleri ise şunlardır;

Murabaha: Kısaca, murabaha finansmanında bir katılım bankası, müşterinin isteğine göre bir malı satın almakta ve daha önce anlaşmaya varılmış olan bir kar marjını ekleyerek müşteriye o malı ertelenmiş olarak yeniden satma işlemidir (Alsayyed, 2010: 4).

Mudaraba: Katılım bankasının finansmana ihtiyacı olan bir proje için tüm sermayeyi karşıladığı, müşterinin ise uzmanlığını, yönetimini ve emeğini ortaya konduğu, kar paylaşımı sözleşmesidir. Projeden elde edilen kar her iki tarafça önceden belirlenen oranlarda (sabit oran) paylaşılmaktadır (Chong ve Liu, 2009: 129).

Müşareke: Mudaraba ve müşareke birbirine sıklıkla karıştırılan katılım bankacılığı fon kullandırma yöntemleridir. Bu bağlamda bu terimlerin birbirinden ayrılan yönleri vurgulanarak yapılacak bir tanım, kavramların daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır. Mudarabada taraflardan biri işe karışmayan pasif bir sermayedardır, diğeri ise emeğini ortaya koyan girişimcidir. Müşarekede ise, sermaye ile emek ortaya aktif olarak konmaktadır. Bunun yanı sıra bir ayrımda, mudarabada maddi zararlar sermayedara ait olmakta, müşarekede ise zarar, sermaye hisselerine göre paylaşılmaktadır (Akin, 1986: 149).

İcara: Günümüzde kiralama olarak tanımlayabileceğimiz, icara finansal kiralama (leasing) işlemlerine çok benzemektedir. Bu sistemde, müşterinin ihtiyacı olan mal, banka tarafından satın alınır ve müşteriye belli bir kira bedeli ve süre ile kiralanır (Uygun ve Dölek, 2017: 118).

İstisna: Bir malın üretimine finansman ihtiyacını sağlamak için alınmasının sonucunda ödemenin katılım bankası tarafından peşin veya taksitle yapılması ve malın tesliminin üretimden sonra gerçekleşen fon kullandırma yöntemidir (Ersin ve Duran, 2017: 114).

Selem: Satılan malın ölçü, tartı, çeşit vb. özellikleri herhangi bir bilinmeyen yönü kalmayacak şekilde belirlenmelidir. Ayrıca mal teslimatının yapılacağı tarihte bilinmelidir. Mal bedeli ise, sözleşme sırasında satıcıya verilmelidir (TKBB, 2018b).

2.3. Dünya’da ve Türkiye’de Katılım Bankacılığı

Katılım bankacılığının dünyada ve Türkiye’de ortaya çıkmasının iki önemli sebebi bulunmaktadır. Bunların başında sosyal sebepler gelmektedir. İslam inancının temelinde yer alan sosyal kurallara göre, ekonomik birimleri borçlanan ve tüketen değil, üretim yapan bir unsur olarak görmesi gelmektedir. Diğer bir sebep ise inanç temelinde dayanmaktadır. İslam dininde faizin yasak olması, faiz hassasiyeti olan tasarruf sahiplerinin faizsiz bankacılık sistemine ihtiyaç duymalarıdır (Yazıcı, 2017: 41-42).

Modern dünyada İslami bankacılık veya Türkiye'deki adıyla katılım bankacılığı hizmetlerini iki farklı şekilde gerçekleştirmektedir. Bunlar sırasıyla, sadece İslami kurallara göre faaliyet gösteren bankalar ve bağlı şubeler veya İslami pencere şeklinde faaliyet gösteren bankalardır. Bunun yanında, geleneksel bankacılık sistemini tamamen kaldıran ve finansal sistemin tümünde faizsiz finans ilkeleri ile yönetilen Sudan, Pakistan ve İran bulunmaktadır. Bu ülkelerin dışında bankacılık sistemi içinde katılım bankacılığı olan ülkeler de ise hem geleneksel bankacılık hem de katılım bankacılığı birlikte yapılmaktadır (Çürük, 2013: 92-93).

Özellikle son yıllarda gerçekleşen hızlı büyüme, IFSB'in (Islamic Financial Services Board) 2017 raporunda belirtilmekte olup katılım bankacılığının bölgelere göre aktif büyüklükleri Tablo 1'de sunulmaktadır.

Tablo 1:Dünyada Bölgelere Göre Katılım Bankacılığı Aktif Büyüklükleri (Milyar Dolar)

Bölge	Aktif Büyüklük
Asya	218.6
Körfez İşbirliği Konseyi Ülkeleri	650.8
Ortadoğu ve K. Afrika (KİK Hariç)	540.5
Afrika (Kuzey Afrika Hariç)	26.6
Diğerleri	56.9
Toplam	1,493.40

Kaynak: Islamic Financial Services Board (IFSB)

Islamic Financial Services Industry Stability Report 2017,p.7.

Katılım bankacılığı giderek büyümekte ve batılı ülkelere doğru genişlemekte olduğu görülmektedir(Sole, 2007: 23). Katılım bankacılığı, Türkiye için özellikle petrol ihracatçısı konumundaki müslüman körfez ülkeleri dikkate alındığında, faiz hassasiyeti olan uluslararası fonların ülkeye kazandırılması açısından da önemli bir fırsat sunmaktadır. Bu bağlamda doğu ve batı arasında bir köprü konumunda olan Türkiye'de katılım bankacılığının hızlı bir gelişim gösterebileceği düşünülebilmektedir.

Türkiye'de ilk katılım bankasının 1985'te kurulmasından sonra katılım bankacılığı 2000'lerin başında tüm bankacılık sektörü aktiflerinin içinde ancak % 2'lik bir paya sahipti ve katılım bankacılığı gene 1985'de sadece 2 banka ve 2 şube ile Türkiye'de faaliyet göstermeye başlamış idi (Deloitte, 2014: 8).2018 yılı itibarıyla Türkiye'de 2'si kamu ve 3'ü özel sermayeli olmak üzere toplam 5 katılım bankası faaliyet göstermektedir. 2017 yılı 4. çeyrek verilerine göre, ilgili 5 katılım bankasına ait toplam şube sayısı 1032'ye ulaşmıştır (TKBB, 2018c). Katılım bankalarının son yıllardaki aktif gelişimleri ve sektörde almış oldukları pay ise Tablo 2'de sunulmaktadır.

Tablo 2: Türkiye'de Katılım Bankacılığının Aktif Gelişimi ve Sektördeki Payı (Milyon TL)

Yıl	Aktif Büyüklük	Önceki Yıla Göre Değişim (%)	Sektördeki Pay (%)
2013	96.022	36,7	5,5
2014	104.073	8,4	5,2
2015	120.252	15,27	5,1
2016	132.874	10,5	4,9
2017	160.136	20,5	4,9

Kaynak: TKBB, 2017 Faaliyet Raporu, s.43.

Türkiye'de katılım bankalarının aktif büyüklükleri ve ekonomideki etkinlikleri göz önüne alındığında finansal sistemde önemli bir yere sahip oldukları görülmektedir. Katılım bankalarının son yıllardaki gelişmeler dikkate alındığında yüksek bir büyüme potansiyeline de sahip olduğu düşünülmektedir.

3. BANKALARDA FİNANSAL PERFORMANSIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Sağlıklı ve istikrarlı bir ekonomi için güçlü bir bankacılık sektörüne ihtiyaç bulunmaktadır. Güçlü bir bankacılık sistemi içinde bankaların finansal performanslarının doğru ve güvenilir bir biçimde ölçülüp değerlendirilerek analiz edilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda literatürde ise bankaların finansal performanslarının çok farklı yöntemlerle ve farklı yollarla değerlendirilip analiz edildiği görülmektedir.

3.1. Finansal Performansın CAMELS ile değerlendirilmesi

Bankacılık sektöründe; bankaların performans değerlendirmesinde finansal ve finansal olmayan göstergelerin kullanıldığı şeklinde iki kategoride inceleyen yaklaşımlar(Yıldırım ve Demirci, 2017:37)

olduğu gibi analitik bir üretim fonksiyonunun geçerli olduğu varsayılan ve bu fonksiyonun parametrelerinin tahmin edilmesine çalışılan regresyon, skolastik sınır yaklaşımı, serbest dağılım yaklaşımı, kalın sınır yaklaşımı gibi parametrik olan ve veri zarflama analizi, serbest atılabilir zarf modeli, TOPSİS gibi doğrusal programlama kökenli teknikleri kullanarak başarı sınırına olan uzaklığı ölçmeye çalışan parametrik olmayan yöntemleri kullanan yaklaşımlar olabilmektedir (Baykara,2012:58-62; Timor ve Mimarbaşı, 2013: 15; Kale, 2009: 29). Ayrıca bahsedilen yöntemlerin yanı sıra uygulamasının daha basit olması ve girdi ve çıktı için tek bilgiye ihtiyaç duyulmasından ötürü oran analizi yönteminin de yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir(Gülcü, vd. 2004: 92). Buna karşın bankacılıkta, girdi ve çıktı sayısının çok olması, tek bir orana bakarak değerlendirme yapmayı zorlaştırmaktadır. Bu yüzden çok sayıda birbiriyle ilişkili olan oranların kullanılması gerekmektedir. (Seyrek ve Ata, 2010: 69).Doğru ve sağlıklı bir performans değerlendirmede kullanılacak oranların belirlenmesi de oldukça önemli olmaktadır ve farklı yaklaşımların olduğu görülmektedir. Bu çerçevede literatürde ABD’de bulunan denetim otoritelerinin, bankaların denetlenmesinde ve mevcut durumlarının tespiti için geliştirmiş olduğu CAMELS Değerlendirme Sisteminin olduğu görülmektedir. (Kaya, 2001: 1; Ahmedov ve Memedov, 2017: 98;Karaçor vd., 2017: 49). CAMELS değerlendirme sistemi; C-Sermaye Yeterliliği, A-Varlık kalitesi, M-Yönetim Kalitesi, E-Kazançlar, L-Likidite ve S- Piyasa Riskine Duyarlılık kavramlarının baş harflerinden oluşan bir değerlendirme sistemidir (Hays, vd. 2017: 2). CAMELS’in oluşturduğu bileşenleri denetleyiciler ve analistler sade ve vazgeçilemez bir reyting sistemi olarak görmektedirler (Barr, vd. 2002: 19) ve CAMELS ‘in genellikle başarılı bir banka performans değerlendirme sistemi olarak genel kabul gördüğü ifade edilebilmektedir (Gündoğdu, 2017: 27). CAMELS’i oluşturan bileşenlerden ilki olan *C-Sermaye Yeterliliği*; bankaların sermayesinin nitelik ve nicelik açısından değerlendirilmesini içermektedir. Sermaye yeterliliği bileşeni, Sermaye Yeterliliği, Özkaynaklar/Toplam Aktifler, (Özkaynaklar-Duran Aktifler)/Toplam Aktifler vb. oranlardan oluşmaktadır.

İkinci bileşen olan *A-Varlık Kalitesi*; aktifin gelirle ilişkisi olan gelir getirip getirmediği, aktifin gelir getirme gücü, gelirin devamlılığı, aktifin likide dönme kabiliyeti ve aktif kaynak uyumu açısından değerlendirilmektedir (Ege, vd. 2015: 111-112).Varlık kalitesi bileşeni, Duran Varlıklar/Toplam Aktifler, Takipteki Krediler (net)/Toplam Krediler ve Alacaklar, Finansal Varlıklar (net)/Toplam Aktifler, Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Aktifler vb. oranlardan oluşmaktadır.

Üçüncü bileşen, *M-Yönetim Kalitesi*; banka karlılığını belirleyen temel iç faktörlerden biridir. Toplam varlıklarda büyüme, kredilerde büyüme ve kar oranlarında büyüme gibi finansal oranlar dikkate alınarak değerlendirme yapılmaktadır (Ongore ve Kusa, 2013: 240).Bunun yanında yönetim kalitesi bileşeni, Takipteki Krediler (net)/Toplam Krediler ve Alacaklar, Personel Başına Net Kar, Şube Başına Net Kar, Karpayı Dışı Gelirler (net)/Toplam Aktifler vb. oranlardan oluşmaktadır.

Dördüncü bileşen, *E-Kazançlar*; Karlılık olarak da adlandırılabilir. Banka karlılığının istikrarını belirleyen önemli bir kriterdir. Bileşenin ölçülmesinde net karın varlıklara göre dağılımı, faiz gelirlerinin toplam gelirlere göre dağılımı vb. oranlar kullanılmaktadır (Reddy, vd. 2011: 65).

Beşinci bileşen, *L-Likidite*; Banka performansını belirleyen bir diğer önemli faktördür. Bankanın likit pozisyonunu ve likide dönebilme kabiliyetini ölçen bileşendir. Likit varlıkların miktarı ve zaman göre değişimi, bu varlıkların menkul kıymetlere dönüşme hızı, kısa süreli kredilerin vadesi ile likidite uyumu gibi, oranların oluşturduğu bileşendir (Gümüş ve Nalbantoğlu, 2015:85).

Altıncı bileşen, *S-Piyasa Riskine Duyarlılık*; Bankaları önemli ölçüde etkileyebilecek döviz kurları, faiz oranları, hisse senedi fiyatları gibi önemli değişkenlerin oluşturduğu bir bileşendir (Karaçor vd. 2017: 51). Piyasa riskine duyarlılık bileşeni ayrıca, YP Aktifler/YP Pasifler, Özel Karşılıklar Sonrası Net karpayı Geliri/Toplam Aktifler vb. oranlardan oluşmaktadır. Bu değişkenlerin ortak yönü, bankanın finansal performansını olumsuz yönde etkilemeleridir.

3.2. Literatür Araştırması

Literatür incelendiğinde, CAMELS bileşenlerinin banka finansal performans ölçümlerinde sıkça kullanıldığı görülmektedir. İlgili bileşenlerin uygulandığı bankalar ise çoğunlukla geleneksel bankalar olmaktadır. Geleneksel bankalara göre sınırlı sayıda da olsa katılım bankacılığı üzerine CAMELS değişkenlerinin kullanıldığı çalışmalar bulunmaktadır. Aşağıda Tablo 3’de katılım bankalarının finansal performanslarının CAMELS değerlendirme sistemiyle ele alan çalışmalar sırasıyla; yazar (çalışmanın

yapıldığı yıl), çalışmaya dahil edilen banka türü, çalışmanın yapıldığı ülkeler, çalışmada yer alan banka sayıları ve çalışmaya konu edinilen yıllar olarak sunulmaktadır.

Tablo 3: Katılım Bankacılığında CAMELS İle İlgili Çalışmalar

Yazar (Yıl)	Banka Türü	Ülke	Banka Sayısı	Zaman Aralığı
Munir ve Bustamam(2017)	Geleneksel Banka Katılım Bankası	Endonezya ve Malezya	16 Geleneksel. Bnk. 3 Katılım Bankası	2010-2015
Mousa(2016)	Katılım Bankası	Ürdün	3 Katılım Bankası	2010-2015
Ahsan(2016)	Katılım Bankası	Bangladeş	3 Katılım Bankası	2007-2014
Komorowski ve Kubiszewska(2016)	Geleneksel Banka ve Katılım Bankası	Bosna Hersek	1 Katılım Bankası Diğ.Gel. Bankalar	2010-2014
İbrahim(2015)	Geleneksel Banka ve Katılım Bankası	Bir. Arap Em.	1 Geleneksel Bnk. 1 Katılım Bankası	2002-2006
Karapınar ve Doğan(2015)	Geleneksel Banka ve Katılım Bankası	Türkiye	32 Geleneksel Bnk. 4 Katılım Bankası	2006-2011
Kumar ve Sayani(2015)	Katılım Bankası	BAE., Katar, Bahreyn Kuveyt	11 Katılım Bankası	2008-2014
Rozzani ve Rahman (2013)	Geleneksel Banka ve İslami Banka	Malezya	19 Geleneksel Bnk. 16 İslami Banka	2008-2011
Jaffar ve Manavri(2011)	Geleneksel Banka ve İslami Banka	Pakistan	5 Geleneksel Bnk. 5 İslami Banka	2005-2009

Tablo 3’de görüldüğü üzere yapılan çalışmaların bazılarında katılım bankaları ile geleneksel bankalar birlikte alınırken bazı çalışmalarda sadece katılım bankaları ele alınarak analiz edilmiştir. Analizlere konu olan dönem sayısı da 3 ila 7 dönemi içerdiği görülmektedir. Banka sayısının da ele alınan ülke sayısına göre değişmekte olduğu görülmektedir.

4. KATILIM BANKALARININ FİNANSAL PERFORMANSLARININ TOPSİS YÖNTEMİYLE ANALİZİ

Bu çalışmada katılım bankalarının finansal performansları değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu çerçevede Türkiye’deki 5 katılım (Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş., Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş., Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş., Vakıf Katılım Bankası A.Ş. ve Ziraat Katılım Bankası A.Ş.) bankasının, 2016 yılı (IV. Çeyrek) ve 2017 yılı (I.,II.,III. ve IV. Çeyrek) mali bilgilerinden yararlanılmıştır. Çalışmada CAMELS performans kriterleri çerçevesinde TOPSİS yöntemi uygulanarak katılım bankalarının finansal performansları ölçülmeye çalışılmıştır. Gerekli olan veriler Türkiye Katılım Bankalar Birliği’nin internet sayfasından elde edilmiştir.

Yapılan araştırmadaki analiz iki aşamadan oluşmaktadır.

Birinci Aşama: Bu aşamada Katılım Bankalarının mali bilgileri elde edilerek finansal oranlar hesaplanmış, TOPSİS yöntemiyle 5 katılım bankasının 5 dönem için (2016 yılı IV. Çeyrek ve 2017 yılının 4 Çeyreği) ayrı ayrı finansal performans puanları bulunarak her dönem için başarı sırası oluşturulmuştur.

Katılım bankaların finansal performansının belirlenmesi için kullanılan oranlar ise aşağıda Tablo 4’de sunulmaktadır.

Tablo 4: Analizde Kullanılan CAMELS Banka Finansal Performans Kriterleri

CAMELS BANKA PERFORMANS KRİTERLERİ	
C- Sermaye Yeterliliği (Capital)	
C1	Sermaye Yeterlilik Oranı
C2	Özkaynaklar / Toplam Aktifler
C3	(Özkaynaklar - Duran Aktifler) / Toplam Aktifler
A- Varlık Kalitesi (Asset)	
A1	Duran Varlıklar / Toplam Aktifler
A2	Takipteki Krediler (net) / Toplam Krediler ve Alacaklar
A3	Finansal Varlıklar (net) / Toplam Aktifler
A4	Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler

M- Yönetim Kalitesi (Management)	
M1	Takipteki Krediler (net) / Toplam Krediler ve Alacaklar
M2	Personel Başına Net Kar
M3	Şube Başına Net Kar
M4	Karpayı Dışı Gelirler (net) / Toplam Aktifler
E- Kazançlar (Earnings)	
E1	Net Dönem Karı (Zararı) / Toplam Aktifler
E2	Net Dönem Karı (Zararı) / Özkaynaklar
E3	Faaliyetler Vergi Öncesi Kar (Zarar) / Toplam Aktifler
L- Likidite (Liquidity)	
L1	Likit Aktifler / Toplam Aktifler
L2	Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler
S- Piyasa Riskine Duyarlık (Sensitivity to Market Risk)	
S1	YP Aktifler / YP Pasifler
S2	Özel Karşılıklar Sonrası Net Karpayı Geliri / Toplam Aktifler

Bu aşamada katılım bankalarının her bir dönem için ayrı ayrı finansal oranları hesaplanmış ve TOPSIS yöntemi uygulanarak finansal performans puanları sıralanmıştır. Aşağıda çalışmaya konu olarak alınan 5 dönemin ilki olan 2016 yılı IV. Çeyreği için hesaplanmış olan finansal oranlar Tablo 5'de sunulmaktadır ve her bir dönem için finansal oranlar hesaplanmıştır.

Tablo 5: 2016. Yılı IV. Çeyrek İçin Hesaplanan Finansal Oranlar

CAMELS	Albaraka Türk Katılım	Kuveyt Türk Katılım	Türkiye Finans Katılım	Vakıf Katılım	Ziraat Katılım
C- Sermaye Yeterliliği					
C1	13,46	18,16	15,58	29,25	12,46
C2	6,93	8,06	9,43	18,71	9,60
C3	3,27	5,77	1,48	17,40	8,68
A-Varlık Kalitesi					
A1	3,66	2,29	7,95	1,31	0,92
A2	2,41	0,57	8,79	0,09	0,11
A3	6,44	7,75	10,91	10,03	5,22
A4	66,49	58,61	65,96	62,93	69,82
M-Yönetim Kalitesi					
M1	2,41	0,57	8,79	0,09	0,11
M2	57,32	96,89	74,26	43,51	46,82
M3	1021,63	1404,05	1035,81	633,86	697,11
M4	1,06	1,28	1,43	0,79	0,28
E-Kazançlar					
E1	0,66	1,11	0,76	0,40	0,38
E2	9,54	13,85	8,08	2,16	4,01
E3	0,80	1,36	0,95	0,57	0,50
L-Likidite					
L1	26,19	34,57	24,67	34,28	26,20
L2	42,04	55,45	44,76	78,16	43,38
S-Piyasa Riskine Duyarlık					
S1	63,31	85,25	55,66	137,30	53,98
S2	1,98	2,38	1,69	1,59	1,98

Her bir dönem için hesaplanan oranların bulunmasından sonra Çok kriterli karar verme yöntemi olan TOPSIS Yönteminin uygulanmasına geçilmiştir.

Çok kriterli karar verme yöntemleri, geniş bir kullanım alanına sahiptir. Bunun nedeni karar alıcıların sürekli olarak çok kriterli farklı sorunlarla karşılaşmaları ve bu sorunlara en kısa zamanda en uygun çözümü bulmak zorunda olmalarıdır. TOPSIS Yöntemi, işletmelerin performanslarını değerlendirmede ve karşılaştırmada, çoklu finansal oranları göz önüne alarak çok kriterli karar verme problemlerinin çözümünde kullanılmaktadır. TOPSIS yönteminin mantığı pozitif ideal çözüm ve negatif ideal çözümü

belirlemektir. TOPSIS yönteminde alternatiflerin sıralanması ideal çözüme göreceli yakınlık temeline dayanır. Pozitif ideal çözüm, fayda kriterini maksimize, maliyet kriterini minimize eden bir çözümdür. Negatif ideal çözüm ise fayda kriterini minimize maliyet kriterini maksimize eden bir çözümdür. En uygun seçenek ideal çözüme en yakın ve negatif ideal çözüme en uzak olan seçenektir(Akyüz, 2011:73-77).

TOPSIS Yöntemi aşağıdaki adımlar çerçevesinde gerçekleştirilmiştir.

- ✓ *Adım 1:* Karar matrisinin oluşturulması,
- ✓ *Adım 2:* Normalize edilmiş karar matrisinin oluşturulması,
- ✓ *Adım3:* Ağırlıklandırılmış normalize matrisinin oluşturulması,
- ✓ *Adım 4:* İdeal (A^+) ve negatif ideal (A^-) çözümlerinin oluşturulması,
- ✓ *Adım 5:* İdeal ve negatif ideal noktalara olan uzaklık değerinin belirlenmesi,
- ✓ *Adım 6:* İdeal çözüme göre yakınlığın hesaplanması ve bankaların finansal performans puanları ve sıralaması.

Yukarıdaki adımlar çerçevesinde öncelikle Çok Amaçlı Karar Matrisi oluşturulmuştur. Aşağıda 2016 yılının IV. Çeyrek özelinde hesaplanan Çok Amaçlı Karar Matrisi Tablo 6'da sunulmaktadır ve her bir dönem için aynı işlem yapılmaktadır.

Tablo 6: 2016 Yılı IV. Çeyrek İçin Çok Amaçlı Karar Matrisi

CAMELS	Albaraka Türk Katılım	Kuveyt Türk Katılım	Türkiye Finans Katılım	Vakıf Katılım	Ziraat Katılım
C1	13,46	18,16	15,58	29,25	12,46
C2	6,93	8,06	9,43	18,71	9,6
C3	3,27	5,77	1,48	17,4	8,68
A1	3,66	2,29	7,95	1,31	0,92
A2	2,41	0,57	8,79	0,09	0,11
A3	6,44	7,75	10,91	10,03	5,22
A4	66,49	58,61	65,96	62,93	69,82
M1	2,41	0,57	8,79	0,09	0,11
M2	57,32	96,89	74,26	43,51	46,82
M3	1021,63	1404,05	1035,81	633,86	697,11
M4	1,06	1,28	1,43	0,79	0,28
E1	0,66	1,11	0,76	0,4	0,38
E2	9,54	13,85	8,08	2,16	4,01
E3	0,80	1,36	0,95	0,57	0,5
L1	26,19	34,57	24,67	34,28	26,2
L2	42,04	55,45	44,76	78,16	43,38
S1	63,31	85,25	55,66	137,3	53,98
S2	1,98	2,38	1,69	1,59	1,98

Bu adımdan sonra karar matrisinde belirlenmiş olan her değerın karesi alınır ve her sütun toplanarak karekök'ü bulunur ve normalizasyon işlemi gerçekleştirilmiş olur.

Normalizasyon işlemi yapıldıktan sonra aşağıdaki formül kullanılarak normalize edilmiş karar matrisi elde edilir. Normalize edilmiş karar matrisi Tablo 7'de sunulmaktadır.

$$N_{ij} = \frac{a_{ij}}{\sqrt{\sum_{i=1}^m a_{ij}^2}} \quad (i = 1, \dots, m \text{ ve } j = 1, \dots, n)$$

Tablo 7: 2016 Yılı IV. Çeyrek İçin Normalize Edilmiş Karar Matrisi

CAMELS	Albaraka Türk Katılım	Kuveyt Türk Katılım	Türkiye Finans Katılım	Vakıf Katılım	Ziraat Katılım
C1	0,320430	0,432319	0,370899	0,696328	0,296624
C2	0,273051	0,317575	0,371554	0,737199	0,378253
C3	0,158753	0,280124	0,071852	0,844741	0,421400
A1	0,398380	0,249260	0,865334	0,142590	0,100139
A2	0,263869	0,062409	0,962412	0,009854	0,012044
A3	0,345015	0,415197	0,584490	0,537345	0,279655
A4	0,458369	0,404046	0,454715	0,433827	0,481325
M1	0,263869	0,062409	0,962412	0,009854	0,012044
M2	0,384072	0,649211	0,497579	0,291565	0,313717
M3	0,458000	0,629440	0,464357	0,284161	0,312517
M4	0,451600	0,545328	0,609234	0,336570	0,119291
E1	0,413332	0,695150	0,475958	0,250504	0,237979
E2	0,496723	0,721133	0,420704	0,112466	0,208790
E3	0,401660	0,682822	0,476972	0,286183	0,251038
L1	0,397038	0,524079	0,373995	0,519682	0,397190
L2	0,345143	0,455238	0,367474	0,641684	0,356145
S1	0,333031	0,448443	0,292790	0,722243	0,283952
S2	0,455571	0,547606	0,388846	0,365837	0,455571

Normalize Edilmiş Karar Matrisi oluşturulduktan sonra finansal oranların bankaların finansal performansına hangi oranda etkilediğinin belirlenmesi aşmasına geçilir. Bu çerçevede ağırlıklandırılma işlemi gerçekleştirilir ve ağırlıklandırılma oranlarının toplamının 1'e eşit olması gerekmektedir. Literatüre bakıldığında araştırmacıların ağırlıklandırılmış normalize matrisinin oluşturulurken farklı yollarla ağırlık oranları belirlediği görülmektedir. Finansal performansın belirlenmesi için belirlenmiş olan her bir kriterin, finansal performansa katkısının ağırlık oranı sabit bir şekilde belirlenmemektedir. Belirlenmiş olan kriterlerin finansal performansa katkısının ağırlık oranı önem derecesine göre oluşturulur ve bu durumun göreceli olduğu ifade edilebilir (Kaygusuz, 2017:108). Ayrıca belirtmek gerekir ki seçilen kriterler ve bu kriterlere verilen ağırlıklar uzman görüşlerine dayanılarak oluşturulduğundan farklı kriter ve farklı ağırlıklar ile yapılan ölçümlerde farklı sonuçlar çıkabilmektedir (Yayar, 2012:40). Çalışma kapsamında ağırlıklandırma oranları farklı uzman görüşleri alınarak ve ayrıca Ghasempour ve Salami'nin (2016) çalışmasında geçen ağırlık oranları göz önüne alınarak oluşturulmuştur ve bu oranlar Tablo 8'de sunulmaktadır.

Tablo 8: Finansal Oranların Bankaların Finansal Performansını Etkileme Ağırlıkları

	C-Ser. Yeterliliği			A-Varlık Kalitesi				M-Yönetim Kalitesi				E-Kazançlar			L-Likidite		S-P.Risk.Duy.	
	C1	C2	C3	A1	A2	A3	A4	M1	M2	M3	M4	E1	E2	E3	L1	L2	S1	S2
AĞIRLIK	0,08	0,06	0,06	0,03	0,09	0,04	0,04	0,06	0,05	0,05	0,01	0,07	0,07	0,07	0,06	0,06	0,05	0,05

Normalize matris ile elde edilmiş olan n_{ij} değerleri, V_{ij} ağırlıkları ile çarpılmak suretiyle ağırlıklandırılmış normalize matrisi elde edilir. Burada ağırlıklandırılmış normalize matrisi oluşturulurken; Normalize matris için elde edilmiş değerler ile her bir sütun (finansal oranlar) için belirlenmiş olan ağırlıklandırma oranları çarpılarak ağırlıklandırılmış normalize matrisi elde edilir. Ağırlıklandırılmış normalize edilmiş karar matrisi aşağıda Tablo 9’da sunulmaktadır.

Tablo 9: 2016 IV. Çeyrek İçin Ağırlıklandırılmış Normalize Edilmiş Karar Matrisi

CAMELS	Albaraka Türk Katılım	Kuveyt Türk Katılım	Türkiye Finans Katılım	Vakıf Katılım	Ziraat Katılım
C1	0,025634	0,034585	0,029672	0,055706	0,023730
C2	0,016383	0,019054	0,022293	0,044232	0,022695
C3	0,009525	0,016807	0,004311	0,050684	0,025284
A1	0,011951	0,007478	0,025960	0,004278	0,003004
A2	0,023748	0,005617	0,086617	0,000887	0,001084
A3	0,013801	0,016608	0,023380	0,021494	0,011186
A4	0,018335	0,016162	0,018189	0,017353	0,019253
M1	0,015832	0,003745	0,057745	0,000591	0,000723
M2	0,019204	0,032461	0,024879	0,014578	0,015686
M3	0,022900	0,031472	0,023218	0,014208	0,015626
M4	0,004516	0,005453	0,006092	0,003366	0,001193
E1	0,028933	0,048660	0,033317	0,017535	0,016659
E2	0,034771	0,050479	0,029449	0,007873	0,014615
E3	0,028116	0,047798	0,033388	0,020033	0,017573
L1	0,023822	0,031445	0,022440	0,031181	0,023831
L2	0,020709	0,027314	0,022048	0,038501	0,021369
S1	0,016652	0,022422	0,014639	0,036112	0,014198
S2	0,022779	0,027380	0,019442	0,018292	0,022779

Daha sonra oluşturulmuş olan ağırlıklandırılmış normalize matrisinden faydalanarak ideal çözüm değerleri bulunarak ideal çözüme göre yakınlık (C_i^*) aşağıdaki formül kullanılarak bulunur.

$$C_i^* = \frac{S_i^-}{S_i^- + S_i^+}$$

Burada hesaplanmış olan C_i^* değeri 0 (sıfır) ile 1 (bir) arasında bir değer alır. $0 \leq C_i^* \leq 1$ İdeal ve negatif ideal çözüm değerleri ve yakınlık değerleri aşağıda Tablo 10’da sunulmaktadır.

Tablo 10: 2016 IV. Çeyrek İçin İdeal ve Negatif İdeal Çözüm Değerleri Tablosu

KATILIM BANKALARI	S_i^*	S_i^-	C_i^*	SIRA NO
Albaraka Türk Katılım	0,106871	0,044707	0,29494386	4
Kuveyt Türk Katılım	0,111421	0,070899	0,38887122	2
Türkiye Finans Katılım	0,072093	0,112133	0,60867087	1
Vakıf Katılım	0,123921	0,070303	0,36196865	3
Ziraat Katılım	0,134193	0,023676	0,14997245	5

Bütün bu işlemler diğer dönemler içinde yapıldığında analize konu katılım bankalarının 5 dönem içindeki ayrı ayrı performans puanları ve başarı sıraları elde edilmiştir ve sonuçlar aşağıdaki Tablo 11’de

sunulmaktadır. Bankaların başarı sıra numarası; en yüksek finansal performansı gösteren 1, en düşük finansal performansı gösteren 5 olarak sıralanmıştır.

Tablo 11: Bankaların 5 Dönem için ayrı ayrı Finansal Performans Puanları ve Başarı Sıraları

Katılım Bankaları	Finansal Performans Puan ve Başarı Sıraları									
	2016- IV. Çeyrek		2017- I. Çeyrek		2017- II. Çeyrek		2017- III. Çeyrek		2017- IV. Çeyrek	
	Puan (Ci*)	Sıra Nu	Puan (Ci*)	Sıra Nu	Puan (Ci*)	Sıra Nu	Puan (Ci*)	Sıra Nu	Puan (Ci*)	Sıra Nu
Albaraka Türk Katılım	0,29494386	4	0,23328580	5	0,27997085	4	0,24599327	5	0,34703939	3
Kuveyt Türk Katılım	0,38887122	2	0,31385543	3	0,28125213	3	0,36973550	3	0,36017201	2
Türkiye Finans Katılım	0,60867087	1	0,62165473	1	0,66519832	1	0,63677415	1	0,73134157	1
Vakıf Katılım	0,36196865	3	0,44832323	2	0,34353904	2	0,38549876	2	0,33660131	4
Ziraat Katılım	0,14997245	5	0,30056862	4	0,22439439	5	0,35683696	4	0,29519086	5

Yapılan analiz sonucunda Türkiye Finans Katılım Bankası tüm dönemlerde en yüksek finansal performansı gösteren banka olmuştur.

İkinci Aşama:

Bu aşamada ise; katılım bankalarının her dönemi için birinci aşamada belirlenmiş olan finansal performans puanları ile yeni bir karar matrisi oluşturulmuş ve TOPSIS yöntemi yeniden uygulanarak bankaların 5 dönemin sonundaki genel toplam finansal performansı hesaplanarak toplamda başarı sırası belirlenmeye çalışılmıştır.

Buna göre birinci aşama sonucunda elde edilen performans puanlarıyla oluşturulmuş genel toplam finansal performans için çok amaçlı karar matrisi aşağıda Tablo 12’de sunulmaktadır.

Tablo 12: Genel Toplam Finansal Performans İçin Çok Amaçlı Karar Matrisi

KATILIM BANKALARI	2016 IV. Çeyrek	2017 I. Çeyrek	2017 II. Çeyrek	2017 III. Çeyrek	2017 IV. Çeyrek
Albaraka Türk Katılım	0,29494386	0,23328580	0,27997085	0,24599327	0,34703939
Kuveyt Türk Katılım	0,38887122	0,31385543	0,28125213	0,36973550	0,36017201
Türkiye Finans Katılım	0,60867087	0,62165473	0,66519832	0,63677415	0,73134157
Vakıf Katılım	0,36196865	0,44832323	0,34353904	0,38549876	0,33660131
Ziraat Katılım	0,14997245	0,30056862	0,22439439	0,35683696	0,29519086

Katılım bankaları için belirlenmiş olan kriterlerin, genel toplam finansal performansa katkılarının ağırlık oranları ise aşağıdaki Tablo 13’de gösterildiği şekilde eşit olarak alınmıştır.

Tablo 13: Genel Toplam Finansal Performans İçin Bankaların Finansal Performansını Etkileme Ağırlık Oranları

	2016 IV. Çeyrek	2017 I. Çeyrek	2017 II. Çeyrek	2017 III. Çeyrek	2017 IV. Çeyrek
Ağırlık	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20

Genel toplam finansal performans için oluşturulan çok amaçlı karar matrisinden yararlanılarak ideal çözüm değerleri bulunarak ideal çözümü yakınlık (Ci*) değerleri bulunmuştur. Elde edilen 5 dönem için 5 bankanın genel toplam finansal performans sonuçları Tablo 14 ‘de aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 14: Genel Toplam Finansal Performans Sonuçları

KATILIM BANKALARI	Ci*	SIRA NU
Albaraka Türk Katılım A.Ş.	0,16919767	4
KuveytTürk Katılım A.Ş.	0,30019226	3
Türkiye Finans Katılım A.Ş.	1,00000000	1
Vakıf Katılım A.Ş.	0,36366941	2
Ziraat Katılım A.Ş.	0,12598490	5

Yapılan analiz sonucunda toplam beş dönem için elde edilen genel toplam finansal performans sonuçlarına göre en yüksek performansı gösteren banka (Ci*=1,00000000) değeri ile Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş. olmuştur, bu bankayı sırasıyla (Ci*=0,36366941) değeri ile Vakıf Katılım Bankası A.Ş., (Ci*=0,30019226) değeri ile KuveytTürk Katılım Bankası A.Ş., (Ci*=0,16919767) değeri ile Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş. ve (Ci*=0,12598490) değeri ile Ziraat Katılım Bankası A.Ş. izlemiştir.

5. SONUÇ

Bankalar gerek küresel ekonomi içerisinde gerekse de ulusal ekonomi içerisinde kalkınma açısından oldukça önemli bir yere sahiptir. Ekonominin gelişmesi ve refah düzeyinin artmasında finansal sistem içerisinde önemli bir yeri olan bankaların finansal durumlarının da doğru ve güvenilir biçimde analiz edilerek bilgi kullanıcılarına iletilmesi ve bilgi kullanıcıların kararlarında kullanabilecekleri yararlı bilgilere dönüştürülmesi gereklidir.

Temel amacı atıl fonların ekonomiye kazandırılması olan katılım bankalarının sosyo-ekonomik anlamda genel ekonomi içerisinde önemli bir işlev yerine getirmektedir. Bu bağlamda gün geçtikçe önemli bir yere sahip olduğu görülen kalkınma bankalarının mali durumlarının ve performanslarının da sağlıklı bir biçimde analiz edilmesi gerekmektedir.

Çalışmada kalkınma bankalarının finansal performanslarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu çerçevede ülkemizde faaliyet gösteren toplam beş kalkınma bankasının karşılıklı değerlendirmelerini yapabilmek amacıyla aynı beş döneme ait mali verileri kullanılmıştır. Çalışmada bankaların mali performanslarının ölçümünde sıklıkla kullanılan CAMELS değerlendirme bileşenleri kullanılmış ve elde edilen oranlar yardımıyla çok kriterli karar verme tekniklerinden olan TOPSİS yöntemi ile katılım bankalarının finansal performansları analiz edilmeye çalışılmıştır. Yöntem iki aşamalı olarak uygulanmıştır. Birinci aşamada CAMELS değerlendirme sistemiyle elde edilen oranlarla TOPSİS yöntemi kullanılarak her bir bankanın ayrı ayrı beş dönem başarı sıralaması hesaplanmış ve ikinci aşamada ise TOPSİS yöntemi tekrar kullanılarak katılım bankalarının beş dönemdeki genel toplam finansal performans değerleri elde edilmiştir ve elde edilen sonuçlar sıralanmıştır.

Atıl fonların ekonomiye kazandırılmasında önemli bir işlev gören katılım bankalarının finansal performanslarının doğru ve güvenilir bir biçimde ölçülmesi, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi ülke ekonomisinin gelişmesinde önemli bir işlev yerine getirecektir.

KAYNAKÇA

- AHMEDOV, Ö. G. T., ve MEMMEDOV, U. E. (2017), Azerbaycan Bankacılık Sektörünün CAMELS Analizi: Yabancı Sermayeli 10 Banka, İktisadi İdari ve Siyasal Araştırmalar Dergisi, 2(4), ss.97-109 .
- AHSAN, M. K. (2016), Measuring Financial Performance Based on CAMEL: A Study on Selected Islamic Banks in Bangladesh. Asian Business Review, 6(1), pp.47-56.
- AKIN, C. (1986), Faizsiz Bankacılık ve Kalkınma, İstanbul: Kayıhan Yayınları.
- AKYÜZ, Y. BOZDOĞAN, T. ve HANTEKİN, E. (2011), TOPSIS Yöntemiyle Finansal Performansın Değerlendirilmesi ve Bir Uygulama, Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF. Dergisi, C.X III, Sayı I, ss.73-92.
- ALİYU, S. (2014), Sustainable Islamic Banking: A Conceptual Framework for Non-Interest Banks in Nigeria, International Journal of Economics, Management and Accounting, 22(1), 33.

- ALSAYYED, N. (2010), Theusesandmisuses of Commodity Murabaha: Islamic Economic Perspective.
- BARR, R. S., KILLGO, K. A., SIEMS, T.F. ve ZIMMEL, S. (2002), Evaluating The Productive Efficiency And Performance of US Commercial Banks, Managerial Finance, Vol. 28 Issue: 8, pp.3-25.
- BATIR, E., T. (2016), Türkiye’de Katılım Bankalarının ve Konvansiyonel Bankaların Karlılık Belirleyicileri ve Etkinlik Yönünden Karşılaştırmaları, (Doktora Tezi), Erzurum: Atatürk Üniversitesi SBE. İşletme ABD.
- BAYKARA, H. V., (2012), Katılım Bankalarında Etkinlik ve Verimlilik Analizi, (Yüksek Lisans Tezi). Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- CHONG, B. S., VE LIU, M. H. (2009), Islamic Banking: interest-freeorinterest-based ?, Pacific-Basin finance Journal, 17(1), pp.125-144.
- ÇÜRÜK, S., A. (2013), İslami Finansın Türkiye’deki Gelişimi, Mevcut Sorunlar ve Çözüm Önerileri, (Doktora Tezi), Erzurum: Atatürk Üniversitesi SBE. İşletme ABD.
- DELOÏTTE, (2014), Türkiye Katılım Bankacılığı Büyüme Yolundaki Önemli Adımlar, 2014.
- EGE, İ., TOPLAOĞLU, E.E. VE KARAKOZAK, Ö. (2015), CAMELS Performans Değerlendirme Modeli: Türkiye’deki Mevduat Bankaları Üzerine Amprik Bir Uygulama, Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi Yıl: Ekim 2015 Cilt-Sayı: 8 (4) ss:109-126.
- ERSİN, İ. ve DURAN, S. (2017), Faizsiz Finans Döngüsünü Oluşturma Açısından Adil Ekonomik DüzenmSöyleminin Kredileşme İlkeleri ve Uygulanabilirliğinin Değerlendirilmesi, Electronic Turkish Studies, 12(8).
- GHASEMPOUR, S. ve SALAMI, M. (2016), Ranking Iranian Private Banks Based on the CAMELS Model Using the AHP Hybrid Approachand TOPSIS, International Journal of Academic Research in Accounting, Finance and Management Sciences, Vol. 6, No. 4, pp.52-62.
- GOAİED, M. ve SASSİ, S. (2010), Financial Development, Islamic Banking and Economic Growth: Evidence from MENA Region, International Journal of Business and Management Science, Vol 4 (2), pp.105-128.
- GÜLCÜ, A., COŞKUN, A., YEŞİLYURT, C., COŞKUN, S., ve ESENER, T. (2004), Cumhuriyet Üniversitesi
- Diş Hekimliği Fakültesi’nin Veri Zarflama Analizi Yöntemiyle Göreceli Etkinlik Analizi, Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 5(2), ss. 87-104.
- GÜMÜŞ, F.B. ve NALBANTOĞLU, Ö. (2015), Türk Bankacılık Sektörünün Camels Analizi Yöntemiyle 2002- 2013 Yılları Arasında Performans Analizi, AKÜ İİBF Dergisi-Cilt: XVII Sayı: 2 Yıl: Aralık 2015, ss. 83-106.
- GÜNDOĞDU, A. (2017), Türkiye’de Mevduat Bankalarının CAMELS Analizi, Bankacılık ve Finansal Araştırmalar Dergisi (BAFAD), 2017, Cilt: 4, S.12, ss. 26-43.
- GÜNEY, A. (2014), Banka İşlemleri, 8. Baskı, İstanbul: Beta Yayınevi.
- HAYS, F.H.,LURGIO, S.A. ve GILBERT, A.H. (2017), Efficiency Ratios and Community Bank Performance, Journal of Finance and Accountancy.
- IFSB, (2017), Islamic Financial Services Board (IFSB) Islamic Financial Services Industry Stability Report 2017.
- İBRAHİM, M. (2015), A comparative study of financial performance between conventional and Islamic banking in United Arab Emirates. International journal of economics and financial issues, 5(4),pp. 868-874.

- JAFFAR, M., ve MANARVİ, I. (2011), Performance comparison of Islamic and Conventional banks in Pakistan. *Global Journal of Management and Business Research*, 11(1), pp. 61-66.
- KALE, S. (2009), Veri Zarflama Analizi Yöntemi ile Banka Şubelerinin Performansının Ölçülmesi, (Doktora Tezi), İstanbul: Kadir Has Üniversitesi SBE. Finans ve Bankacılık ABD.
- KARAÇOR, Z. Ö., MANGIR, F., KODAZ, Ş. S., ve KARTAL, M. (2017), Kamusal ve Özel Sermayeli Bankaların CAMELS Performans Analizi: Türkiye Örneği, *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), ss. 47-65.
- KARAPİNAR, A., ve DOĞAN, I. C. (2015), An Analysis on the Performance of the Participation Banks in Turkey, *Accounting and Finance Research*, 4(2), pp. 24-33.
- KAYA, Y. (2001), Türk Bankacılık Sektöründe CAMELS Analizi, MSPD Çalışma Raporları : 2001/6, BDDK.
- KAYGUSUZ, M. (2017), Maddi Olmayan Duran Varlıkların Finansal Performansa Etkisi: Borsa İstanbul (BİST) Teknoloji Şirketlerinde Bir Uygulama, (Yüksek Lisans Tezi), Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi SBE. İşletme ABD. Muhasebe-Finansman Bilim Dalı.
- KOMOROWSKI, R., ve KUBISZEWSKA, K. (2016), An Assessment of Islamic Banking in Bosnia and Herzegovina comparative analysis using the CAMELS approach.
- MOUSA, T., A. (2016), Measuring Financial Performance Based on CAMEL Rating Model on Islamic Banks in Jordan, *Journal of Advanced Social Research* Vol.6 No.11, Nov 2016, pp. 1-10.
- MUNIR, M.,B., B. ve BUSTAMAM, U. S. A. (2017), Camel ratio on profitability banking performance (Malaysia versus indonesia). *International Journal of Management, Innovation & Entrepreneurial Research*, 3(1), pp.30-39.
- ONGORE, V.O. ve KUSA, G.B. (2013), Determinants of Financial Performance of Commercial Banks in Kenya, *International Journal of Economics and Financial Issues*, Vol. 3, No. 1, 2013, pp.237-252.
- SAÇCI, Ü., Ö., (2014), Sistemik Öneme Sahip Bankalar: Türk Bankacılık Sektörü için Gösterge Bazlı Bir Yöntem Önerisi, (Doktora Tezi), Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- SEYREK, H. İ. ve ATA, H.A. (2010), Veri Zarflama Analizi ve Veri Madenciliği ile Mevduat Bankalarında Etkinlik Ölçümü, *BDDK Bankacılık ve Finansal Piyasalar* Cilt:4, S:2, 2010, ss. 67-84.
- SOLE, J. (2007), Introducing Islamic Banks into Conventional Banking Systems.
- TAKAN, M. ve BOYACIOĞLU, A.M. (2011), Bankacılık, 3. Basım, Ankara: Nobel Yayınevi.
- TİMUR, M. ve MİMARBAŞI, H. (2013), Banka Şube Hizmetlerinin Veri Zarflama Analizi ve TOPSİS Yöntemleri İle Karşılaştırılması, *İ. Ü. İşletme Fakültesi İktisadi Enstitüsü Yönetim Dergisi*, 24 Sayı: 75, 2013, ss. 13-35.
- TKBB, (2017), TKBB 2017 Faaliyet Raporu.
- TKBB,(2018a),<http://www.tkbb.org.tr/Documents/Yonetmelikler/TKBB-Katilim-Bankaciligi-Nedir-Brosur.pdf> , (13.11.2018).
- TKBB, (2018b), <http://www.tkbb.org.tr/faizsiz-finans-sozlugu#1566> , (20.11.2018).
- TKBB, (2018c), Türk Katılım Bankalar Birliği Veri Seti, <http://www.tkbb.org.tr/veri-seti>, (14.11.2018).
- REDDY, D. M., ve PRASAD, K. V. N. (2011), Evaluating performance of regional rural banks: an application of CAMEL model, *Researchers World*, 2(4), pp. 61-67.
- ROZZANİ, N., ve RAHMAN, R. A. (2013), Camels and performance evaluation of banks in Malaysia: conventional versus Islamic. *Journal of Islamic Finance and Business Research*, 2(1), 36-45.
- UYGUN, D. ve DÖLEK, A. (2017), Bankacılık, İstanbul: Umut Kitap.

- YAYAR, R. ve BAYKARA H., V. (2012), TOPSIS Yöntemi ile Katılım Bankalarının Etkinliği ve Verimliliği Üzerine Bir Uygulama, Business and Economics Research Journal, Volume 3, Number 4. pp. 21-42.
- YAZICI, R. (2017), Finansal Sistemde Faiz Sorunsalı ve Katılım Bankacılığı, 1. Baskı, İstanbul: Kriter Yayınevi.
- YILDIRIM, B.F. ve DEMİRCİ, E. (2017), Banka Performansının TOPSIS-M Uygulaması İle Değerlendirilmesi, Söke İşletme Fakültesi Priene Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi Cilt:1, Sayı:1, Haziran 2017.